

Sygn. akt VIII Gz 253/15

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Patrycja Baranowska

SSO Natalia Pawłowska-Grzelczak (spr.)

SSR del. Anna Górnik

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2016 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku M. K.

z udziałem S. G.

o podział majątku wspólnego

na skutek zażalenia uczestnika S. G. na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 2 września 2015 r. w sprawie o sygn. akt X GNs 1/15

postanawia:

1. oddalić zażalenie,
2. zasądzić od uczestnika S. G. na rzecz wnioskodawcy M. K. kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

SSR del. Anna Górnik SSO Patrycja Baranowska SSO Natalia Pawłowska-Grzelczak

UZASADNIENIE

W dniu 13 stycznia 2015 roku wnioskodawca M. K. wniósł o ustalenie, że w skład majątku wspólnego wnioskodawcy i uczestnika postępowania S. G. wchodzi składniki majątkowe określone w pkt 1 lit. „a”-„d” petitum wniosku oraz o dokonanie podziału majątku wspólnego wymienionego w pkt 1 petitum wniosku poprzez przyznanie na własność uczestnika wszystkich rzeczowych składników majątkowych wymienionych w pkt 1 lit. „b”, „c” i „d”, a nadto wnioskodawca wniósł o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy dopłaty w kwocie 108.240,32 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania orzeczenia tytułem wyrównania udziału w majątku wspólnym.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania S. G. wniósł o ustalenie, że w skład majątku wspólnego po byłej spółce (...) s.c. S. G. i M. K. wchodzi składniki majątkowe wymienione w pkt 1 lit. „a” - „h” pisma oraz dokonanie podziału majątku spółki (...) s.c. S. G. i M. K. poprzez zasądzenie na rzecz S. G. od M. K. dopłaty w kwocie 1.051.500,24 zł oraz ustanowienie praw własności do rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1 lit. „h” pisma na rzecz S. G..

W dniu 21 lipca 2015 roku wnioskodawca oświadczył, że cofa wniosek wszczynający niniejsze postępowanie, ponieważ cały czas pozostają niespłacone z majątku wspólnego długi spółki wobec osób trzecich.

Zarządzeniem z dnia 23 lipca 2015 roku zobowiązano pełnomocnika uczestnika do złożenia oświadczenia czy nie sprzeciwia się cofnięciu wniosku w terminie 7 dni pod rygorem przyjęcia, że nie.

W odpowiedzi na powyższe zobowiązanie pełnomocnik uczestnika oświadczył, że uczestnik nie sprzeciwia się cofnięciu przez wnioskodawcę wniosku o podział majątku spółki, a nadto wnosi na podstawie art. 203 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. o zasądzenie od wnioskodawcy na jego rzecz poniesionych kosztów postępowania według spisu kosztów w łącznej wysokości 14.417 zł (koszty zastępstwa procesowego – 14.000 zł netto według załączonej faktury VAT oraz wydatki osobiste strony – opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł).

Postanowieniem z dnia 2 września 2015 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie umorzył postępowanie (pkt I), oddalił wniosek uczestnika o zasądzenie od wnioskodawcy na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania (pkt II), zwrócił wnioskodawcy kwotę 500 zł tytułem zwrotu połowy opłaty od wniosku (pkt III).

W uzasadnieniu – odnosząc się do kwestii kosztów postępowania - Sąd Rejonowy wskazał, że wprawdzie przepisy k.p.c. dotyczące postępowania nieprocesowego nie normują w sposób autonomiczny reguł zwrotu tych kosztów w przypadku umorzenia postępowania wynikającego z cofnięcia wniosku za zgodą uczestników, niemniej jednak nie uzasadnia to stosowania wprost art. 203 § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Przepisy o procesie mają być bowiem stosowane odpowiednio a więc z uwzględnieniem specyfiki postępowania. Sąd przyjął, że na gruncie postępowania nieprocesowego nie zawsze można mówić o wygrywającym czy przegrywającym sprawę wobec tego przepis art. 203 § 2 i 3 k.p.c. nie ma zastosowania a reguły wzajemnego zwrotu kosztów przez uczestników, także w razie cofnięcia wniosku, normuje art. 520 k.p.c.

Okoliczności niniejszej sprawy w ocenie Sądu Rejonowego uzasadniały rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zgodnie z art. 520 § 1 k.p.c. Sąd wskazał, że z treści tego przepisu wynika, że ustawodawca zakłada, iż co do zasady uczestnicy postępowania są w tym samym stopniu zainteresowani jego wynikiem, a orzeczenie sądu udziela ochrony prawnej każdemu z nich. Dlatego ten, kto poniósł koszty sądowe lub koszty zastępstwa procesowego, nie uzyska zwrotu wydanych kwot od innego uczestnika, lecz także nie jest obowiązany do zwracania kosztów poniesionych przez innego uczestnika. Sąd zauważył, że niniejszą sprawę o podział majątku zainicjował wprawdzie M. K. i jak wynika z pisma z dnia 21 lipca 2015 r. uczynił to przedwcześnie, gdyż pozostają niespłacone z majątku wspólnego długi spółki wobec osób trzecich, to jednak Sąd Rejonowy nie mógł nie dostrzec, że uczestnik postępowania S. G. w odpowiedzi na wniosek, nie wniósł o jego oddalenie powołując się na przykład na jego przedwczesność. Uczestnik S. G. wniósł o ustalenie składu majątku wspólnego oraz o dokonanie podziału tego majątku, formułując odpowiednie twierdzenia i wnioski dowodowe. Stąd też nie sposób przyjąć, aby w niniejszej sprawie wnioskodawca był zobowiązany do zwrotu uczestnikowi postępowania poniesionych przez niego kosztów, ponieważ nie zachodzi sytuacja, o której mowa w art. 520 § 2 i 3 k.p.c. Sąd Rejonowy powołał się na powszechnie akceptowane w tym zakresie w judykaturze i doktrynie prawniczej stanowisko, iż w sprawach tzw. „działowych”, do których należy także sprawa o podział majątku wspólników spółki cywilnej, nie występuje sprzeczność interesów między uczestnikami, którzy domagają się podziału, niezależnie od tego jaki sposób dokonania podziału proponują i jakie wnioski składają w tym względzie.

W świetle powyższego oraz mając na uwadze stanowiska uczestników prezentowane w toku postępowania Sąd Rejonowy uznał, że każdy uczestnik winien ponosić koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie w myśl reguły z art. 520 § 1 k.p.c. Dlatego w pkt II sentencji postanowienia Sąd oddalił wniosek uczestnika o zasądzenie od wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania.

Uczestnik S. G. złożył zażalenie na pkt II postanowienia zarzucając mu naruszenie:

1. art. 520 § 1 k.p.c. poprzez jego zastosowanie, pomimo że w przedmiotowej sprawie zachodziły okoliczności do zastosowania art. 520 § 2 i 3 k.p.c.,

2. art. 520 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, pomimo że pomiędzy wnioskodawcą a uczestnikiem występuje sprzeczność interesów wynikająca z faktu żądania przez uczestnika ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym i żądania dopłaty,

3. art. 520 § 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, pomimo że wnioskodawca składając świadomie wniosek zasługujący na oddalenie narażając uczestnika na konieczność poniesienia kosztów pełnomocnika, a następnie cofając wniosek postąpił w sposób oczywiście niesumienny i niewłaściwy, w konsekwencji czego powinien zostać obciążony zwrotem kosztów postępowania poniesionych przez uczestnika na zasadzie zawinienia,

4. art. 203 § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy cofnięty wniosek zasługujący na oddalenie powinien zostać potraktowany na równi z cofniętym pozwem, a w konsekwencji wnioskodawca winien zostać obciążony zwrotem kosztów postępowania poniesionych przez uczestnika do czasu cofnięcia wniosku.

Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika poniesionych przez niego kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji.

W odpowiedzi na zażalenie wnioskodawca M. K. wniósł o oddalenie zażalenia i zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podzielił stanowisko wyrażone w zaskarżonym postanowieniu nadto podkreślił, na co zwrócił uwagę Sąd Rejonowy, że w odpowiedzi na wniosek uczestnik nie wniósł o oddalenie wniosku a żądał m.in. zasądzenia dopłaty zatem na skutek umorzenia przegrał w 90 %. Dalej wskazał, że postanowienie o umorzeniu nie spowodowało ani zwiększenia ani zmniejszenia praw któregokolwiek z uczestników.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd drugiej instancji podziela w całości stanowisko Sądu Rejonowego wyrażone w zaskarżonym postanowieniu z dnia 2 września 2015 r. stwierdzając, że brak jest podstaw do uznania, iż Sąd pierwszej instancji w sposób nieprawidłowy zastosował normę art. 520 § 1 k.p.c. nie stosując zaś normy art. 520 § 2 i 3 k.p.c. oraz art. 203 § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Za trafne uznać należy wnioski Sądu Rejonowego odnośnie braku autonomii przepisów kodeksu postępowania cywilnego w zakresie reguł zwrotu kosztów postępowania w przypadku umorzenia postępowania nieprocesowego na skutek cofnięcia wniosku. Brak w art. 512 k.p.c. unormowania kwestii, o jakiej mowa w art. 203 § 2 i 3 k.p.c. uzasadnia przyjęcie, że przepisy te - na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. - mają odpowiednie zastosowanie w wypadku cofnięcia wniosku wszczynającego postępowanie nieprocesowe. Niemniej jednak pamiętać należy, że z odpowiednim stosowaniem przepisów wiąże się konieczność uwzględnienia specyfiki danego postępowania. Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, zgodnie z którym zwrot kosztów procesu w przypadku cofnięcia pozwu jest konsekwencją przyjęcia, że co do zasady cofnięcie pozwu jest równoznaczne z przegraniem sprawy. Natomiast, co też słusznie zauważono w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, na gruncie postępowania nieprocesowego trudno mówić o stronie wygrywającej czy przegrywającej sprawę. Udział bowiem każdego uczestnika w tym postępowaniu jest niezależny i samodzielny.

Zasady ponoszenia kosztów postępowania nieprocesowego określa art. 520 k.p.c., które są odmienne od zasad rządzących zwrotem kosztów procesu. W postępowaniu nieprocesowym zasadą jest, że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie (art. 520 § 1 k.p.c.). Zasada ta jest konsekwencją różnicy między

postępowaniem procesowym a nieprocesowym. W tym ostatnim postępowaniu nie występuje zasada dwustronności, co oznacza brak stron procesowych, w miejsce których występują uczestnicy postępowania. W myśl tej zasady nie istnieje między uczestnikami postępowania nieprocesowego w ogóle obowiązek zwrotu kosztów. Koszty związane z dokonywaniem określonych czynności ponosi ten uczestnik, który dokonał określonej czynności. Uczestnik ponosi koszty związane z jego działaniem lub czynnościami sądu podjętymi w jego interesie. W praktyce oznacza to wzajemne zniesienie kosztów postępowania w rozumieniu art. 100 k.p.c. (zob. A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Wyd. 8, Warszawa 2015; K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. 2, Wyd. 6. Warszawa 2014). Od zasady dotyczącej ponoszenia kosztów w postępowaniu nieprocesowym art. 520 § 2 i 3 k.p.c. przewiduje wyjątki, a odnoszą się one do takich sytuacji, w których uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne. Wówczas sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości i to samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników. Wreszcie jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. Ten ostatni przepis unormowany w § 3 stosuje się odpowiednio, jeżeli uczestnik postępował niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie.

Zasada przewidziana art. 520 § 1 k.p.c. jest nienaruszalna wtedy, gdy uczestnicy są w równym stopniu zainteresowani wynikiem postępowania lub - mimo braku tej równości - ich interesy są wspólne. W pozostałych wypadkach sąd może od niej odstąpić i na żądanie uczestnika, albo z urzędu - jeżeli działa bez adwokata lub radcy prawnego orzec według dyrektyw określonych w art. 520 § 2 lub 3 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., V CZ 155/11, LEX nr 1164757).

Skarżący stał na stanowisku, że zaistniały właśnie przesłanki do zastosowania art. 520 § 2 i 3 k.p.c. bowiem pomiędzy wnioskodawcą a uczestnikiem występuje sprzeczność interesów nadto wnioskodawca postąpił oczywiście niesumiennie i niewłaściwie skoro złożył wniosek o podział majątku w sytuacji, gdy pozostały jeszcze do spłaty długi spółki wobec osób trzecich.

W ocenie Sądu Okręgowego, wbrew zarzutom skarżącego, na gruncie niniejszej sprawy nie mamy do czynienia ze sprzecznością interesów, która uzasadniałaby zastosowanie art. 520 § 2 k.p.c. Ugruntowane zostało w doktrynie i orzecznictwie stanowisko, zgodnie którym w niektórych rodzajach postępowań co do zasady w ogóle nie zachodzi sprzeczność interesów, bowiem istotne jest w takim wypadku obiektywne znaczenie wyniku postępowania dla sfery praw i obowiązków zainteresowanych, bez względu na subiektywne oczekiwania uczestników. Innymi słowy odmienne interesy stron nie zawsze oznaczają sprzeczność interesów. Zgodnie z tym poglądem sprzeczność interesów uczestników postępowania nieprocesowego nie występuje, jeśli wynik sprawy sądowej ma równie istotne znaczenie dla każdego z nich. Przyjmuje się, że taka sytuacja ma miejsce w przypadku m.in. spraw o podział majątku, stwierdzenie nabycia praw do spadku lub o wpis w księdze wieczystej, nawet jeśli określone orzeczenie sądu jest korzystne tylko dla niektórych osób biorących udział w postępowaniu. Zwolennicy tego poglądu zwracają uwagę, że z prawnego punktu widzenia w tego rodzaju sprawach sądowych stopień zainteresowania uczestników, z uwagi na istotę i cel postępowania, jest taki sam. I tak w postanowieniu z dnia 23 października 2013 r. w sprawie IV CZ 74/13 (LEX nr 1388478) Sąd Najwyższy przyjął, że „w sprawach o podział majątku wspólnego nie występuje sprzeczność interesów, o której mowa w art. 520 § 2 i 3 k.p.c., niezależnie od stanowiska stron i zgłaszanych przez nie twierdzeń i wniosków w przedmiocie składu, wartości i sposobu podziału majątku wspólnego. W postępowaniu tym strony są także w równym stopniu zainteresowane rozstrzygnięciem i ich interesy są wspólne o tyle, że celem postępowania jest wyjście ze wspólności majątkowej i uregulowanie wzajemnych stosunków majątkowych.” Podobny wydzźwięk ma pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 listopada 2010 r. w sprawie III CZ 46/10 (LEX nr 688497). W orzeczeniu tym wskazano, iż „w sprawach tzw. działowych nie zachodzi przewidziana w art. 520 § 2 i 3 k.p.c. sprzeczność interesów tych uczestników, którzy domagają się podziału, niezależnie od tego, jaki sposób podziału postulują i jakie wnioski składają w tym względzie. [...] Wniesienie apelacji od orzeczenia sądu pierwszej instancji o podziale majątku wspólnego przez uczestnika, który kwestionuje sposób podziału, nie stwarza sprzeczności jego interesów z interesem innego uczestnika akceptującego ten podział oraz niewnoszącego apelacji oraz nie uzasadnia

obciążenia skarżącego kosztami postępowania apelacyjnego.” Analogiczne stanowisko zajął również Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 sierpnia 2011 r. w sprawie II CZ 55/11 (LEX nr 949024), wskazując, że określona w art. 520 § 1 k.p.c. zasada nie doznaje wyjątków, gdy uczestnicy są w równym stopniu zainteresowani wynikiem postępowania lub chociaż nie są w równym stopniu zainteresowani, ich interesy są wspólne. Z kolei w postanowieniu z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie II CZ 120/11 Sąd Najwyższy wskazał, że o sprzeczności interesów uczestników w rozumieniu art. 520 § 2 i 3 k.p.c. nie przesądza preferowanie przez nich odmiennego sposobu zniesienia współwłasności (LEX nr 478695).

Mając powyższe na względzie uznać należało, że skarżący błędnie utożsamia sprzeczność interesów z brakiem między nimi zgody co do określonego sposobu zniesienia współwłasności, wyrażającym się odmiennym zakresem składanych przez nich wniosków. Osoby uprawnione mogą dążyć do zniesienia wspólności w taki sposób, jaki jest ich zdaniem najkorzystniejszy i nie ma to znaczenia dla oceny, że ich interesy są wspólne i niesprzeczne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012 r., IV CZ 13/12, LEX nr 1232808). Na gruncie niniejszej sprawy każdy z uczestników dążył do zniesienia współwłasności, w odpowiedzi na wniosek uczestnik S. G. nie wniósł o jego oddalenie, a zatem ich interesy nie były sprzeczne. Każdy z uczestników miał bowiem cel w postaci wyjścia ze wspólności majątkowej i uregulowania wzajemnych stosunków majątkowych, prezentowali jedynie odmienne zapatrywania co do sposobu dokonania zniesienia współwłasności.

Niezależnie od powyższego gdyby przyjąć, iż żądanie jednego z uczestników ustalenia nierównych udziałów w majątku uzasadnia – przy sprzeciwie drugiego – przyjęcie sprzeczności interesów, to zauważyć należy, że na obecnym etapie postępowania Sąd w tym zakresie nie orzekł. Poczynienie ustaleń co do wysokości udziałów każdego z uczestników wymaga przeprowadzenia postępowania działowego a w niniejszej sprawie postępowanie zostało zakończone bez rozstrzygnięcia w zakresie merytorycznym. Nie ma więc podstaw do stosunkowego rozdzielenia kosztów. Trudno też wymagać by – w okolicznościach rozważanej sprawy - Sąd takie postępowanie przeprowadził tylko na potrzeby orzeczenia w przedmiocie kosztów postępowania. Zarzut istnienia sprzeczności interesów pomiędzy uczestnikami jest niezasadny także w świetle tezy zawartej w powołanym przez skarżącego postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r. (I CZ 148/12, OSNC-ZD 2013/2/45, Biul.SN 2013/2/14) bowiem postanowienie, jakie zapadło w niniejszej sprawie, w wyniku którego umorzono zostało postępowanie, nie wpłynęło na zwiększenie czy zmniejszenie praw któregokolwiek z uczestników.

Sąd Okręgowy nie znalazł też podstaw do zastosowania art. 520 § 3 k.p.c. Wprawdzie, jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy, niniejsze postępowanie zainicjowane zostało na wniosek M. K., który następnie cofnął ten wniosek twierdząc, że pozostały jeszcze do spłacenia długi spółki wobec osób trzecich bez wyjaśnienia powodu, dla którego złożono wniosek przedwcześnie. Niemniej jednak nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż uczestnik S. G. także reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika w odpowiedzi na wniosek nie żądał jego oddalenia z uwagi na to, że istnieją jeszcze długi do spłacenia. Nie podniósł zatem zarzutu, który skutkowałby oddaleniem wniosku jako przedwczesny tylko odniósł się merytorycznie do twierdzeń wniosku o podział majątku.

W takiej sytuacji uzasadnione jest rozstrzygnięcie o kosztach postępowania na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., a więc z zastosowaniem przewidzianej tym przepisem zasady (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2011 r., IV CZ 47/11).

Dlatego Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. oddalił zażalenie.

Sąd zasądził kwotę 900 zł tytułem kosztów postępowania zażaleniowego na którą składa się wynagrodzenie pełnomocnika ustalone na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 461).

--	--	--

SSR del. Anna Górnik SSO Patrycja Baranowska SSO Natalia Pawłowska-Grzelczak